

УДК 330.322.012

НЕОБХІДНІСТЬ ОЦІНКИ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ ПІДПРИЄМСТВ

Амеліна Н.К.

В статті запропоновано проаналізувати необхідність оцінки інвестиційної привабливості підприємств для інвесторів. Особлива увага приділяється ефективності управління інвестиційною діяльністю підприємства. Все більше число підприємств усвідомлюють необхідність перспективного управління інвестиційною діяльністю на основі наукової методології передбачення її напрямків і форм, адаптації до загальних цілей розвитку підприємства і умов навколишнього інвестиційного середовища. Ефективність подібних заходів багато в чому залежить від правильної оцінки ризиків, які впливають на результат реалізації інвестиційного проекту і виявлення тих з них, які здатні завдати найбільшого збитку. Роль визначення інвестиційної привабливості підприємств полягає в тому, що потенційних інвесторів необхідно переконати в доцільності вкладень за допомогою конкретних показників.

In the article it is suggested to analyzed the necessity of estimation of investment attractiveness of enterprises for investors. The special attention is spared efficiency of management of enterprise investment activity. More the number of enterprises is realized necessity of perspective management investment activity on the basis of scientific methodology of prediction of its directions and forms, adaptation to the general aims of development of enterprise and terms of investment environment. Efficiency of similar measures in a great deal depends on the correct estimation of risks which influence on the result of realization of investment project and exposure that of them, which are able to inflict most harm. The role of determination of investment attractiveness of enterprises consists in that potential investors must be satisfied of expedience of investments by concrete indexes environments.

Постановка проблеми у загальному вигляді. На сьогодні для більшості промислових підприємств України все ще характерні застарілі виробничі фонди і технології, відстала кваліфікація кадрів, нестача обігових коштів, недостатність фінансових коштів. За різними оцінками приблизно 80% промислових підприємств гостро потребують інвестицій. Дві третини підприємств не можуть знайти інвесторів, а 4% — потрібних інвесторів.

Разом з тим інвестори вкладають гроші у розвиток підприємства тільки в тому випадку, якщо воно створює умови для підвищення ефективності інвестицій. У зв'язку з цим зростає значення фінансування робіт, пов'язаних з розробкою інвестиційних проектів. Також потрібне підвищення якості інвестиційних проектів, що розробляються. Особлива увага приділяється ефективності управління інвестиційною діяльністю підприємства.

Постановка завдання. Ефективний розвиток і результати діяльності будь-якого підприємства багато в чому визначаються тим, наскільки вдало організовано управління інвестиційною діяльністю та інвестиційними проектами на підприємстві.

За своєю сутністю інвестиційна діяльність — це виконання практичних дій по вкладенню інвестицій з метою отримання прибутку і забезпечення зростання прибутку в майбутньому періоді. Особливість інвестиційної діяльності полягає в високому рівні витрат і ризикованості. Треба зазначити, що інвестицій не буває без витрат, також неможливо передбачити всі обставини, які очікують інвестора в майбутньому, бо завжди існує вірогідність того, що зроблені інвестиції будуть частково або повністю втрачені. Тобто існують інвестиційні ризики.

Тому життєздатність і ефективний розвиток будь-якого підприємства визначаються тим, наскільки вдало організована і сформована система управління інвестиційною діяльністю на підприємстві. Професійне управління цією діяльністю дозволяє підприємству досягти заданих цілей з мінімальним вкладенням ресурсів. Тому в основі діяльності, спрямованої на підвищення ефективності інвестицій, має лежати стратегічне рішення: що виробляти, для кого виробляти, скільки виробляти. Тобто повинні бути визначені види діяльності, які будуть забезпечувати, при відповідній якості управління господарською діяльністю

підприємства, доходи. Стратегія управління повинна бути заснована на прийнятті рішень, орієнтованих на врахування специфіки зовнішнього середовища, на досягнення конкурентоспроможності підприємства на ринку, на успіх у конкурентній боротьбі. Ці рішення мають бути направлені на перспективні цілі підприємства, враховувати певну ступінь невизначеності та бути інноваційними. При цьому вони вимагають різноманітних знань для обґрунтування.

На сучасному етапі все більше число підприємств усвідомлюють необхідність перспективного управління інвестиційною діяльністю на основі наукової методології передбачення її напрямків і форм, адаптації до загальних цілей розвитку підприємства і умов навколишнього інвестиційного середовища. В основі такого управління лежить інвестиційна стратегія підприємства.

На першому етапі даного процесу формуються **стратегічні цілі інвестиційної діяльності**, які повинні виходити, перш за все, із системи цілей загальної стратегії економічного розвитку. При цьому формування стратегічних цілей інвестиційної діяльності повинне ув'язуватися зі стадіями життєвого циклу і цілями господарської діяльності підприємства.

Реалізації стратегічних цілей інвестиційної діяльності здійснюється за двома напрямками. Одне з них охоплює розробку стратегічних напрямків інвестиційної діяльності, інше — розробку стратегії формування інвестиційних ресурсів. Цей етап є найбільш відповідальним і складним. **Розробка стратегічних напрямків інвестиційної діяльності** базується на системі цілей цієї діяльності.

Вибір того чи іншого напрямку інвестиційної діяльності істотно залежить від стадій життєвого циклу підприємства. На стадії зародження потрібні великі інвестиції, оскільки компанія створює свої конкурентні переваги. Якщо компанія вклала кошти у створення конкурентних переваг, вона займе сильну конкурентну позицію. Компанії зі слабкою конкурентною позицією на всіх стадіях життєвого циклу можуть вибрати догляд для припинення своїх втрат.

У стадії піднесення природна стратегія підприємства має бути направлена на розширення ринку збуту продукції та послуг. На цьому етапі підприємству потрібні значні вкладення для підтримки свого успіху. Одночасно підприємства намагаються консолідувати існуючі маркетингові ніші і увійти в нові. Отже, вони повинні вкладати ресурси в маркетинг, крім того, остаточно вибрати свою базову стратегію. При уповільненні зростання конкуренція зростає і підприємствам з сильною конкурентною позицією потрібні ресурси на розширення ринку за рахунок частки слабких підприємств. Характер інвестицій залежить від стратегії фірм. Наприклад, для цінового лідера при загрозі цінової війни важливі вкладення в управління вартістю, а при диференціації необхідно посилити продуктовий діапазон і мережі розподілу. На стадії зрілості компанії в умовах посиленої конкуренції прагнуть захистити свої позиції. Тому інвестиції вкладаються в підтримку стратегії. На цій стадії компанії бажають повернути свої минулі інвестиції.

Розробка стратегії формування інвестиційних ресурсів покликана забезпечити безперебійну інвестиційну діяльність у передбачених обсягах, найбільш ефективно використання власних коштів, що спрямовуються на ці цілі, а також фінансову стійкість компанії в довгостроковій перспективі.

В процесі розробки стратегії формування інвестиційних ресурсів розглядаються наступні етапи:

1. Прогнозування потреби в загальному обсязі інвестиційних ресурсів. На цьому етапі визначається необхідний обсяг фінансових коштів для інвестування.
2. Вивчення можливості формування інвестиційних ресурсів за рахунок різних джерел. При всьому різноманітті джерел фінансування їх, у кінцевому рахунку, можна звести до трьох основних форм: самофінансування (власні фінансові ресурси і внутрішньогосподарські резерви інвестора), боргове зовнішнє фінансування (позикові кошти інвесторів або передані їм кошти), прямі інвестиції (залучені фінансові кошти інвестора).

Розрахунок показників ефективності інвестиційного проекту є первинним для вибору різних альтернативних варіантів вкладення засобів в реальні активи. Проте за наявності позитивних показників, розрахованих на стадії проектування, при реалізації інвестиційного проекту може виявитися, що на їх величину впливають невраховані чинники, у тому числі — фактор ризику. Настання події, вірогідність якої складає ризик, може спричинити негативний, нульовий і позитивний результат.

Найбільш суттєвими видаються наступні види інвестиційних ризиків: нестабільність економічного законодавства і поточної економічної ситуації, умови інвестування і використання прибутку, невизначеність політичної ситуації, можливість несприятливих соціально-політичних змін в країні або регіоні, коливання ринкової кон'юнктури, цін, валютних курсів і т. п., невизначеність природних кліматичних умов, мож-

ливість стихійних лих, неповнота або неточність інформації про динаміку техніко-економічних показників, параметрів нової техніки і технології, а також стану існуючих виробничих фондів, невизначеність цілей, інтересів і поведінки учасників проекту, можливість неплатежів, банкрутств, зриву договірних зобов'язань.

Ризик піддається прогнозуванню, що робить можливим розробку заходів, щодо забезпечення його зниження. Ефективність подібних заходів багато в чому залежить від правильної оцінки ризиків, які впливають на результат реалізації інвестиційного проекту і виявлення тих з них, які здатні завдати найбільшого збитку. Найширше використовуються у вітчизняній і зарубіжній практиці такі методи оцінки ризику, як аналіз доцільності витрат і метод аналогій.

Аналіз доцільності витрат, орієнтований на виявлення потенційних зон ризику і базується на припущенні, що перевитрата засобів може бути викликана первинною недооцінкою вартості проекту в цілому або його окремих фаз і складових, або обумовлена непередбаченими обставинами, такими як збільшення вартості проекту в порівнянні з первинною вартістю внаслідок інфляції або зміни податкового законодавства. Ці чинники можуть бути деталізовані.

При аналізі ризику за допомогою методу аналогій можуть виявитися наслідки дії несприятливих чинників на інші такі ж ризиковані проекти. У зв'язку з цим дуже важливим може стати досвід авторитетних західних страхових компаній, які публікують регулярні коментарі по тенденціях, спостережуваних в найбільш важливих зонах ризику: приміром, про тенденції зміни попиту на конкретну продукцію, цін на сировину, паливо і землю, рейтингу надійності проектних, інвестиційних і інших компаній.

Одним з важливих показників є точка беззбитковості, що характеризує об'єм продажів, при якому виручка від реалізації продукції співпадає з витратами виробництва. При визначенні цього показника приймається, що витрати на виробництво продукції можуть бути розділені на постійні витрати і змінні витрати. Постійні витрати не змінюються при зміні обсягу виробництва — адміністративні витрати, орендна плата, комунальні платежі, витрати на збут і рекламу, обслуговування кредиту і інші накладні витрати. Змінні витрати змінюються пропорційно обсягу виробництва — сировина, комплектуючі, енергія на технологічні потреби, зарплата виробничих робітників.

Для підтвердження працездатності проекту виробництва необхідно, щоб значення точки беззбитковості було менше значень обсягів виробництва і продажів.

Результати аналізу і оцінки ризиків дозволяють розробити заходи, спрямовані на зниження інвестиційних ризиків, а саме: розподіл ризиків між учасниками проекту, резервування засобів на покриття непередбачуваних витрат, страхування ризиків та диверсифікацію діяльності.

Кожен з перерахованих заходів націлений на зниження вірогідності несприятливих подій, і, як наслідок, скорочення додаткових витрат, обумовлених впливом несприятливих чинників. Вибір того або іншого способу зниження ризику повинен базуватися на оцінці економічної ефективності заходів по наступному алгоритму:

- визначення ризику, здатного зробити найбільший вплив на проект;
- розрахунок підвищених витрат з урахуванням вірогідності настання несприятливої події;
- розробка переліку заходів, сприяючих зменшенню вірогідності і небезпеки ризикової події;
- визначення витрат на реалізацію запропонованих заходів;
- оцінка виділеного резерву на непередбачені витрати з точки зору достатності для здійснення запропонованих заходів по зниженню ризику;
- ухвалення рішення про виконання або відмову від проти ризикових заходів;
- зіставлення вірогідності і наслідків ризикових подій з витратами на заходи по їх зниженню.

Висновки. Ступінь інвестиційної привабливості підприємства є індикатором, показники якого дозволяють зробити висновки потенційним інвесторам про необхідність і доцільність вкладення фінансових засобів саме в даний об'єкт. Роль визначення інвестиційної привабливості підприємств полягає в тому, що потенційних інвесторів необхідно переконати в доцільності вкладень за допомогою конкретних показників.

Інвестиційна привабливість підприємства є багаторівневою інтегральною характеристикою. Це економічна категорія, що характеризується комплексом фінансово-економічних, соціальних, інформаційних, тех-

ніко-організаційних та інших показників, на основі яких можна прийняти об'єктивне рішення про доцільність вкладання коштів у певне підприємство (інвестиційний об'єкт).

Література

1. Майорова Т.В. Інвестиційна діяльність. — К.: Центр учбової літератури, 2009. — 472 с.
2. Лук'яненко Д.Г., Гунський Б.В., Мозковий О.М. та ін. Міжнародна інвестиційна діяльність. — К.: КНЕУ, 2002. — 430 с.
3. Сазонець І.Л., Джусов О.А., Сазонець О.М. Міжнародна інвестиційна діяльність. — К.: Центр учбової літератури, 2003. — 156 с.

УДК 657.421

СИСТЕМАТИЗАЦІЯ ОБЛІКУ ПЕРЕОЦІНКИ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ

Антоненко Н.В.,
Вікторова А.Т.

У статті розглянуті проблеми відображення в обліку результатів переоцінки основних засобів та міститься розробка науково обґрунтованих рекомендацій з удосконалення методики обліку щодо їх переоцінки

The article deals with problems of accounting for the revaluation of fixed assets and included the development of scientific recommendations on improving the methods of accounting for them through

Постановка проблеми. Основні засоби та інші необоротні матеріальні активи відіграють важливу роль у господарській діяльності підприємств, без них стає неможливим процес виробництва продукції, надання послуг і виконання робіт.

Для формування повної і достовірної інформації про фінансово-господарську діяльність підприємства, характеристики його ресурсів, оцінки майнових статей балансу, необхідно мати чітке уявлення про вартість активів такого підприємства, найбільшою часткою яких є, як правило, основні засоби. Здійснення господарських операцій з оренди майна, застави, страхування, інвестування, виділення часток у статутному капіталі при створенні або ліквідації підприємства потребують інформацію про вартість основних засобів. Саме тому питання проведення переоцінки основних засобів та їх відображення в обліку є важливою теоретичною і практичною проблемою. Процес проведення переоцінки є, водночас, складним і трудомістким, оскільки в обліку застосовується недосконала методика відображення результатів переоцінки основних засобів. Причинами цього є і використання нових економічних термінів, і складність формулювання положень нормативних актів, і навіть протиріччя між їх нормами.

Аналіз досліджуваної проблеми. Дослідженнями проблеми відображення в обліку результатів переоцінки основних засобів займався багато науковців, серед яких слід відзначити таких вчених, як Багатко Н., Білуху М., Бутинця Ф., Вуд Ф., Голованова О., Грачову Р., Дем'яненко М., Завгороднього В., Кірейцева Г., Кужельного В., Лінника В., Максимова С., Палія В., Олійчука М., Сук Л., Чумаченко М. та ін. Але не всі науковці погоджуються з тим, що запропонована в П(С)БО 7 методологія відображення в обліку результатів переоцінки є доцільною для застосування. Вона була запозичена з МСБО 16 з метою узгодження вітчизняного обліку з нормами міжнародного. Слід сказати, що в міжнародній практиці такий метод переоцінки має сенс тому, що він пов'язаний з діючою в зарубіжних країнах системою оподаткування, яка базується на даних бухгалтерського обліку. В Україні ж бухгалтерський і податковий облік в розрізі переоцінки основних засобів взагалі ніяким чином не пов'язані, крім того відмінності між ними дедалі поглиблюються.

Таким чином, актуальність проблеми переоцінки основних засобів та їх відображення в обліку не викликає сумнівів і є практично значущою. Та, водночас, це питання є дискусійним і потребує уточнення багатьох його аспектів, зокрема — періодичності, доцільності переоцінки активів для всіх об'єктів тієї ж самої групи.

Метою дослідження є висвітлення та аналіз проблеми відображення в обліку результатів переоцінки основних засобів та розробка науково обґрунтованих рекомендацій з удосконалення методики обліку щодо переоцінки основних засобів.